

YUSUF MİRBABA OĞLU VEZİROV-ÇEMENZEMİNLİ*

Muhammet KEMALOĞLU**

Öz

XX. asrın başlarında Azerbaycan'ın içtimai ve siyasi hayatında şöhret bulmuş ve Azerbaycan realist edebiyatı konusunda yazdığı eserleri ile büyük hizmetler vermiş nadir yazarlardan birisi hiç şüphesiz Yusuf Vezir Çemenzeminli'dir. Vezirov ailesinin soyu, 18. asrın Karabağ Hükümdarı İbrahimhali Han'ın nüfuzlu vezirlerinden biri olan Mirza Alimehmedağa'ya dayanır. Yusuf Vezir, 12 Eylül 1887'de Şuşa'da dünyaya gelir. Y. V. Çemenzeminli'nin faaliyet alanı çok geniştir. O, yazar, eleştirci, folklorşünas, tarihçi, etnograf ve b. gibi kültür tarihimizde kendine konum kazanmıştır. Bu çalışma, Yusuf Vezir'in bir portresini ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yusuf Vezir Çemenzeminli, Tarihçi, Etnograf, Azerbaycan Edebiyatı, Eleştirmen

YOUSIF VEZIR CHAMANZAMINLI

Abstract

In the early part of the 20th century social and political life of Azerbaijan and Azerbaijan realist literature works written about found fame with the major services provided one of the rare authors undoubtedly Yusuf Vezir Çemenzeminli's. Y. v. Çemenzeminli was working in many different areas. He is the author, critic, historian, ethnographer, and has earned its position as the cultural history of b. This study aims to put a portrait of Yusuf Vezir.

Key World: Yusuf Vezir Çemenzeminli Historian, Ethnographer, Azerbaijan Literature, Critic

* (12 Eylül 1887, Şuşa -1942-1943, Gorki vilayeti, Rusya) (Yazar, Edebiyatçı) Azərb. EA Əlyazmalar İnstitutu, Arxiv 26, q. 3,71.

** TRT Genel Müdürlüğü, Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı, muhammetkemaloglu@gmail.com

GİRİŞ

Hikaye ve romanlarıyla Azerbaycan'da realist hikaye tarzının ve tarihi roman türünün gelişmesinde önemli rol oynayan araştırmacı (<http://www.yagmurdergisi.com.tr/archives/konu/20-yuzyilin-baslarinda-azerbaycan8217da-siyasi-ve-edebi-durum>, 17. 06. 2012), yazar Yusuf Vezir Çemenzeminli'nin edebi eserlerini bir bütün halinde ele alan ciddi bir araştırma yoktur. Hakkında bir çok araştırma yapılmasına rağmen Azerbaycan'da o dönemlerdeki mevcut siyasi rejim sebebiyle bu araştırmalar kısır, tek yönlü ve yetersizdir. İlk ciddi araştırma Prof. Dr. Tofiq Hüseynoğlu'nun “Edebiyatla Yaşayırım” adlı kitabıdır. Bu kitapta bile Yusuf Vezir Çemenzeminli'nin hayatı ayrıntılı olarak incelenmiş olmakla birlikte romanları ve hikayeleri kısaca değerlendirilmiştir. B. Abdullayevin “Y. V. Çemenzeminli ve Folklor” tezi, Y. V. Çemenzeminlinin 1920-30. yıllarda sözlü halk edebiyatının toplaması, yayım ve uygulama alanındaki hizmetlerin ortaya koymuştur(Abbasov, 1998:113-147; ЧЯМЯНЗЯМИНЛИ, 2004:3-8; ЩЦММЯТЛИ, 2003:68-71; <http://static.bsu.az/w8/Xeberler%20Jurnali/Humanitar%202005%201/52-57.pdf>, 17. 06. 2012; Çemenzeminli, 1966: 316).

Hayatı

Vezirov ailesinin soyu (Atilla, 2009:77-82; Vazirov, 1997: 57-61; See "Life Experiences: 101 Reasons: 262-283), 18. asrın Karabağ Hükümdarı İbrahimhali Han'ın nüfuzlu vezirlerinden biri olan Mirza Alimehmedağa'ya dayanır. Babası Mirbaba, geleneksel Müslüman kültürünü sahiplenmiş birisiydi (Biography: The Lives of Two Writers: 40; ЧЯМЯНЗЯМИНЛИ, 2004:3-8; ЩЦММЯТЛИ, 2003:68-71). Mesleği itriyatçılık ve halk tabipliği olmakla beraber, Fars ve Türk dillerini, bu dillerdeki Edebiyat örneklerini iyi bilirdi. Evi Şuşa'nın güzelsanat adamlarının, müzisyenlerin, mugannilerin, şairlerin daimî toplantı yeri idi (Chamanzaminli, 1977: 312-319; ЧЯМЯНЗЯМИНЛИ, 2004:3-8; ЩЦММЯТЛИ, 2003:68-71). Meşedi Mirbaba İran, Orta Asya ve Türkiye'yi gezmiş; Fars ve Türk dillerini mükemmel bilen, edebiyatla ilgili bir kişidir. Genç yaşta servetini tükettikten sonra Ağdam'da bir attar dükkanı açarak şifacı olarak çalışmaya başlar. Oğlunun eğitimi ile bizzat meşgul olup ona Farsçayı ve en zengin şekliyle Türkçeyi öğretir. Evladlarının ilk eğitimiyle kendisi meşgul olmuş, hatta bu amaçla bir kitap (ders kitabı) da yazmıştı. Anası Seyid Eziz oldukça güzel, şefkatli, dindar ve adaletli bir kadındı. Eşinden 25 yaş küçüktü. Lakin bu büyük yaş farkı onların aile hayatını bozmamıştı. Yusif Vezir şöyle diyor: "Anam atama karşı hürmetsizlik etmirdi. Vefasızlığı ağılına bile getirmirdi. Ancak kısmetine tapınarak bahtımdan küsmüşü.

Bu hayata karşı olan küskünlük bize de sirayet etmişti. Bilhassa men hayatımın sonuna kadar uğursuz olacağına çocukluğumun ilk dövründen inanıp kalbimde gem kitabı taşıyordım". Anasının söylediği masallar, bayatılar, efsaneler, onu gelecekte bir yazar olmağa teşvik etmişti (Atilla, 2009:77-82; See "Life Experiences: 262-283; Chamanzaminli, 1977: 312-319; Abbasov, 1998:113-147).

Yusif Vezir, ilk tahsilini babasından ve Şuşa'da Samedbey Ağayev'in "Kar Halfa Okulu" olarak tanınan mollahanede aldıktan sonra, Şuşa realnı mektebine, girer ve burada Rus Dilinde eğitim görmeye başlar. Bu mektepte ilk defa Rus Edebiyatı ile tanışır (Vazirov, 1997: 57-61; Abbasov, 1998:113-147; ЧЯМЯНЗЯМИНЛИ, 2004:3-8; ЩЦММЯТЛИ, 2003:68-71).

Yusuf Vezir 1904'te hayattan şikâyetlerini dile getirdiği Jaloba adlı ilk şiirini yazar. Ayrıca küçük yaşlarda resim ve karikatür çizmeye başlar. Bu dönemde amcaoğluyla beraber Fokusnik isimli karikatürlü aylık bir dergi çıkartır ve yeteneğiyle çevresinin dikkatini çeker.

Rus yazarlarını geniş bir şekilde okur ve anlamaya çalışır. Bu yazarlar içerisinde onu en fazla Çehov etkilemektedir. Gençlik yıllarında yazdığı pek çok hikâyede, Çehov etkisi açık şekilde göze çarpmaktadır. Sanat çalışmalarına şiirle başlamış, incelediği Rus yazarlarının etkisi altında ilk şiirlerini de Rus dilinde yazmıştı. Şahsî hayatını ve yakın çevresindeki hadiseleri anlatan bu şiirler, genellikle karamsar ruhtadır. Amcasının oğlu, Realnı Mektebin talebesi, Mir Hasan Vezirov'la birlikte el yazması halinde yine Rus dilinde "Fokusnik" adlı bir dergi de hazırlayan Yusif Vezir, ayrıca resim çalışmış, tablolar, portreler, natürmortlar, karikatürler yapmıştır. 1908'de Bakü'de, Realnı Mektebin son sınıfını, 1910'da ise Taşkent ortaokulunu bitiren Yusif Vezir, aynı yıl Kiev Üniversitesi'nin Hukuk Fakültesi'ne girdi ve 1915'te bu fakülteden mezun oldu¹.

1907'de "Molla Nesreddin Mecmuası" ile tanıştıktan sonra Azerbaycan Türkçesi ile yazmaya başlar ve "Şahkulu'nun Hayır İşi" adlı ilk hikâyesini de aynı dergide yayınlatır. 1911-1913 yılları arasında genç Çemenzeminli'nin 7 hikâye kitabı yayınlanır.

¹ Kiev'deyken yayınlanan birçok eserinin arasında Melik Memmed adlı meşhur çocuk masalı (1911) dikkat çeker. Kiev'deki öğrencilik hayatı; yazarın edebi verimliliği, toplumsal meselelere duyarlılığı ve milli duygusunun şekillenmesi açısından önemli bir dönemdir. Kiev'de bulunduğu sırada buradaki Azerbaycanlı öğrencileri çevresine toplayarak Türk Ademi Merkeziyye Fırkası Müsavat'ın Kiev şubesini kurar ve bu şubeye başkanlık eder. Daha sonra, yeni kurulan Azerbaycan Demokratik Cumhuriyeti'nce Ukrayna'ya diplomat olarak atanır. Görevi Azerbaycan'ın Rus siyasi platformunda tanınmasını sağlamaktır; De nombreuses références dans les journaux de Chamanzaminli faisant allusion au fait qu'il détestait les maths.

1915-1917 yıllarında Yusif Vezir, Kırım'da Akmescid'de yaşar, avukatlıkla meşgul olur, aynı zamanda Bakü'de yayınlanan gazetelere makaleler yazar. Bu devirde, tarihe, özellikle de Türk Tarihi ile devamlı şekilde meşgul olur. Litvanya Tatarlarına (Karaimlere) hasrolunmuş araştırmasını, "İlminski ve Mezhebi" vb. eserlerini yazar (Abbasov, 1998:113-147; ЧЯМЯНЗЯМИНЛИ, 2004:3-8; ЩЦММЯТЛИ, 2003:68-71).

1917 Rus ihtilalinden sonra vatanında daha gerekli olduğunu düşünerek Azerbaycan'a gelir. 1918-1919 yılında M. E. Resulzade tarafından Azerbaycan Cumhuriyetinin Türkiye Büyükelçisi olarak atanır². İstanbul'da diplomatik faaliyetini sürdürmekle beraber, arşiv ve kütüphanelerde de çalışır, "Azerbaycan Edebiyatına Bir Nezer" adlı kitabını yazıp, 1920 de İstanbul'da, Azerî Türkçesi ile, 1922'de ise Paris'de, Fransızca yayınlatır (Atilla, 2009:77-82; Abbasov, 1998:113-147; ЧЯМЯНЗЯМИНЛИ, 2004:3-8; ЩЦММЯТЛИ, 2003:68-71; ЧЯМЯНЗЯМИНЛИ, 1993:34-35).

Bağımsız Azerbaycan Cumhuriyeti'nin çöküşünden sonra (1920), Yusif Vezir Fransa'ya göçmek zorunda kalır. 1920-1925'de Paris'te yaşar. İhtisasına uygun bir iş bulamadığından fabrikalarda çalışır, Fransız gazetelerine makaleler yazar, aynı zamanda Paris'teki millî Kütüphanede de Şark tarihine ve felsefesine dair araştırmalar yapar. Paris Siyasî Bilimler Akademisi'nden mezun olan küçük kardeşi Miri'nin ölümünden sonra, ne olursa olsun, vatana dönmeye karar verir. 1925'te pişmanlık mektubu Azerbaycan Sovyet matbuatında yayımlandıktan sonra vatana dönmesine izin çıkar³. Burada yayınevlerinde çalışır, aynı zamanda edebiyatla uğraşır. 1926-1930'da "Keçmişden Sesler" ve "Kazanç Yolunda" adlı hikâye kitapları yayınlanır. Rus ihtilalinden önce yazmış olduğu "Bir Cavanın Defteri", "Arvadlarımızın Hah", "Kızlar Bulağı", "Studentler" (Öğrenciler) gibi eserlerinin üzerinde yeniden çalışır, onları sanatkârlık açısından daha da zenginleştirir. Sonuncu iki eserini Rus ve Batı romanı geleneklerine dayanan çağdaş romanlar seviyesine yükseltir. Özellikle "Studentler-Talebeler-Öğrenciler" romanında, ihtilalden önce Rus üniversitelerinde tahsil alan farklı düşünce tarzlarına, farklı siyasî bakışlara, farklı sosyal kökenlere mensup Azerî talebelerinin birbirinden farklı, lakin bir toplum halinde; aynı devirdeki sosyetenin ibret

² Yusuf Vezir yabancı dilleri bildiği için 1918'de Azerbaycan Dışişleri Bakanlığında Protokol Şefliği yapar. Sırasıyla Ukrayna, Almanya ve Türkiye'de çalışır.

³1920 yılında Rus orduları Azerbaycan'ı işgal edince İstanbul'daki görevi sona eren Yusuf Vezir, Paris'te eğitim gören küçük kardeşinin yanına gider. Avukatlık mesleğini bu ülkede icra edemeyince fabrikalarda işçi olarak çalışır, bu arada Paris Haberleri gazetesinde "Şark Mektupları" başlığı altında yazılar yazar. Ali ve Nino'yu da bu dönemde yazdığı düşünülmektedir.

verici portretleri tasvir edilir, muhtelif fikir akımları ve millî-manevî mefkurenin gelişmesi gözler önüne serilir. Teferruatlı tarihi bilgiler, Batı dillerindeki ilmî kaynaklara dayanarak yazılmış "Kızlar Bulağı" romanında ise Türklüğün en eski dönemleri canlandırılır (Abbasov, 1998:113-147; ЧЯМЯНЗЯМИНЛИ, 2004:3-8; ЩЦММЯТЛИ, 2003:68-71).

Viyanalı'daki Tal Yayınevi'ne Ali ve Nino'yu içeren kalınca bir el yazması bırakarak ortadan kaybolan şık kıyafetli adam da büyük bir ihtimalle, hükümetin izniyle vatanına dönmeye hazırlanan Yusuf Vezir Çemenzemimli'den başkası değildir. Ülkesinde sırasıyla Bakü İşçisi gazetesinde redaktör, Devlet Planlama Komitesi İctimai-Medeni Bölümü'nde danışman; Azerbaycan Devlet Üniversitesi'nin Şarkiyat ve Pedagoji Fakülteleri ile Tıp ve Petrol Enstitülerinde Azerbaycan ve Rus dillerinde öğretim görevlisi olarak çalışır. Rusça-Türkçe (Azerbaycan lehçesiyle) Sözlük'ün hazırlanmasında görev alır. Bu arada en önemli eserleri arasında yer alan Kızlar Bulağı, Talebeler, 1917. Yıl adlı romanlar ile Hazreti Şehriyar isimli komedi eseri yazar. Tolstoy, Turgenyev, Nevarov, Victor Hugo gibi usta yazarların eserlerini Azerbaycan Türkçesine aktarır (Abbasov, 1998:113-147).

Yusif Vezir, 1930 yıllarında Karabağ Hanlığı'nın ve Azerbaycan'ın ünlü şairi, politika adamı Molla Penah Vagif'in (1717-1797) hayatını ve mücadelelerini konu alan "Kan İçinde" tarihî romanını yazıp bitirir. Lakin devamlı takipler yüzünden bu kitabını yayınlatabamaz. Çemenzemimli'nin konu ve üslûp açısından birbirini tamamlayan bu üç romanı, XX. yy. Azerbaycan romancılığının önemli örnekleri olarak şimdi de dikkati çekmektedir (Gandilov (ed.) 2000: 45).

1930 yıllarında yazar, o döneme kadar uğraşmadığı yeni bir edebî türe-drama-yönelir ve Kemalist Türkiye'den kaçarak, Batının türlü memleketlerinde, manasız ve kendi milletine ihanetle dolu bir mülteci hayatı yaşayan Türk muhacirlerinin gereksiz mücadelelerini konu olarak ele alan "Hezreti-Şehriyar" komedisini kaleme alır (ЧЯМЯНЗЯМИНЛИ, 2004:3-8; ЩЦММЯТЛИ, 2003:68-71).

Stalin terörünün şiddetlendiği 1937'de, Yusif Vezir de takibe uğrar. Onu aynı zamanda Bolşevikler aleyhine propaganda yapmakla, milliyetçilikle, pantürkizmle, İngiliz ve Japonlar lehine casuslukla ve daha akıl almaz suçlarla itham ederler. Hapse atılmasının yakın olduğunu gören Yusif Vezir, Orta Asya'ya kaçır, burada Ürkenç Pedagoji Enstitüsü'nde Rus Dili ve Edebiyatı öğretmeni olarak çalışır. Talebesi Yunus Yusuf'la birlikte "Hakikatin Tentenesi" adlı film senaryosunu yazar. Lakin ailesiyle görüşmek için, 1939'da gizli şekilde Bakü'ye

dönen Yusif Vezir, burada tutuklanır, askerî mahkemenin kararıyla 10 yıllık hapis cezasına mahkum edilir⁴. 1942 Mayıs ayında Gorki vilayetinin Sukobezvodnoe köyündeki mahkûmlar kampında hastalanarak hayatını kaybettiği, son zamanlarda KGB arşivlerinden elde edilen kaynaklardan öğrenilmiştir⁵.

Yazarın kullandığı "Çemenzeminli" mahlası, Güney Azerbaycan'daki köylerden birinin adıdır. Yusif Vezir, hiçbir zaman bu köyde bulunmamıştı. Lakin 1905'te bir lokma ekmek peşinde Kuzey Azerbaycan'a o köyden gelmiş insanlarla görüşmüştü, onlara yardımcı olmuş ve bu insanlara duyduğu sevgi ve bağlılığın nişanesi olarak, eserlerinde "Çemenzeminli" mahlasını kullanmaya başlamıştı. Çemenzeminli'nin zengin külliyyatının yanı sıra, hâlâ incelenmemiş ve yayınlanmamış tarihî-filoloji araştırmaları da mevcuttur. Lakin son yıllar ister Türkiye'de, isterse de Azerbaycan'da, Yusif Vezir'in yazdığı tekidle belirtilen "Ali ile Nino" romanını o yazmamıştır (Atilla, 2009:77-82; ЧЯМЯНЗЯМИНЛИ, 2004:3-8; ЩЦММЯТЛИ, 2003:68-71).

Edebiyat Anlayışı

20. yüzyılın başlarında C. Memmedguluzade, Mirze Elekber Sabir (1862-1912), E. Hagverdiyev, Süleyman Sani Ahundof (1875-1939), Seyid Hüseyin (1887-1937), Y. V. Çemenzeminli gibi yazar ve şairler aracılığıyla eleştirel realizmin önemli oranda mesafe kaydetmiş olması, ideolojik realizm anlayışının gelişmesi için uygun zemini hazırlar (Cefer, M.; Garayev, Y.; Ağayev, E.; vd. , 1988: 22-24) ve 1920'li yılların ortalarından itibaren Azerbaycan Sovyet Edebiyatı hızla gelişmeye başlar, daha çok köy hayatı ve sorunlarına yönelik şiirler, piyesler, hikâyeler, poemalar ve romanlar kaleme alınır. Azerbaycan toplumunun, çağdaş değerleri yakalayabilmesi ve onun en azından geleceğe hazırlanması için siyasî meselelerde ihtiyat gösterip daha çok eğitime yönelmiş olan Abdulla Şaik, Cafer Cabbarlı, Yusuf Vezir Çemenzeminli, Celil Memmedkulizade, Abdurrahim Hakverdili, Süleyman Sani Ahundov, Ali Nazmi ve Mehemed Said Ordubadî gibi yazarlar, konularını

⁴1937 yılında Sovyet yönetiminin, Azerbaycan edebiyat ve sanat dünyasından birçok ünlü ismi tutuklayıp idam ettirmek için düzenlediği "temizleme operasyonu" sırasında işinden atılır. Stalin'e yazdığı mektuba ve Moskova'ya gitmesine rağmen uzun bir süre işsiz kalır. 1938 yılında bir gazete ilanına müracaatı sonucu, Özbekistan'ın Urgenç şehrindeki Horezm Vilayet Pedagoji Enstitüsü'ne baş muallim ve kütüphane müdürü olarak atanır.

⁵1937-38 temizleme operasyonu sırasında sorgulanan bazı entelektüellerin ifadelerine dayanılarak 1940 yılında tevkif edilip Bakü'ye getirilir. Novkorod iline bağlı bir taşra hapisanesine sürgüne gönderilir. 1943 yılında sürgünde ölür.

daha çok yabancı ülkelerden veya tarihî hâdiselerden seçerek fikirlerini dolaylı yollardan da olsa işlemeye devam etmişlerdir. Yusuf Vezir Çemenzeminli'nin “Qızlar Bulağı”, Samed Vurgun'un “Qız Qayası”, Hüseyin Cavid'in “Siyavuş”, Abdulla Şaik'in, “Nüşabe”, Cafer Cabbarlı'nın “Nesreddin Şah” adlı eserleri hep bu anlayışın ürünleri olarak karşımıza çıkmaktadır (Erol, 2005:53-57).

İhtilâlden önceki dönemde söylediklerini ihtilâlden sonra da söyleyen, kendi sanat ve hayat anlayışlarına göre eser veren şahıslar ise, tam anlamı ile çileyeye talip olurlar. Bunlar arasında Cafer Cabbarlı, Yusuf Vezir Çemenzeminli, Hüseyin Cavid, Celil Memmedquluzâde. gibi çileyeyi seçenleri sayabiliriz. Yusuf Vezir Çemenzeminli Azerbaycan'da edebi dilin olgunlaşmasında önemli bir rol oynamıştır. Yazdığı eserlerde - kendi dil anlayışına uygun olarak halk dilini kullanmış, bir çok mahalli kelime ve deyimini günlük dile kazandırmıştır.

Yazarın ayrıca roman ve hikaye türünün gelişmesinde, halk edebiyatı ve folklor biliminin ilerlemesinde ve bolşevik ihtilalinden sonra Azerbaycan'da gelişmeye başlayan yeni - daha modern - hayat tarzının kitlelere mal olmasında önemli hizmetleri olmuştur. Yazdığı romanlarla Azerbaycan'da tarihi roman türünün öncüsü olmuş ve kendinden sonra gelen bir çok genç yazara örnek teşkil etmiştir. Ayrıca Azerbaycan edebiyatında bugün bile kısa hikaye sahasının en önemli şahsiyetlerinden biri olarak kabul edilmektedir (Durmuş, 2002:261-267).

Yusuf Vezir Çemenzeminli sade, açık, anlaşılır bir dille, olgun bir üslûpla yazılan bu hikayelerde, çağdaş Azerbaycan hayatının çok farklı konuları ele almıyor, özellikle sosyal hayattaki, maneviyat ve kültürdeki gerici eğilimler, cahillik ve fanatizm keskin şekilde eleştiriliyordu (Яфяндийев, 2011:49, 284, 297-298, 309).

Yazarın bütün bu edebi eserleri üslûp bakımından iki döneme ayrılır.

Birinci dönemde-özellikle hikayelerde- daha çok yaşayan Azerbaycan Türkçesi'yle folklorik unsurlar taşıyan bir dil kullanırken;

İkinci dönemde dili Türkiye Türkçesi'nin de tesiriyle daha geniş bir mahiyet taşıyarak olgunlaşmıştır. Eserlerinde halk kültüründen geniş izler bulunur. Romanlarının ve hikayelerinin muhtelif yerlerine konuyla ilgili bir çok atasözü, deyim, darb-ı mesel, latife, mani, efsane ve rivayetler, ritüeller, adet ve an'anelerle ilgili daha birçok unsurlar ustalıkla serpiştirilmiştir. Bunlar yazarın eserlerinde hem bir canlılık, hem de tabiiyet yakalamasını

sağlamıştır. Edebi eserlerindeki cümleler umumiyetle kısa fakat anlam yüklüdür. Lakonizm denilen bu yazı tarzı Yusuf Vezir Çemenzeminli'nin karakteristik üslup özelliklerindedir.

Son dönem hikayelerinin dili de romanlarda olduğu gibi olgunlaşmış ve yerine oturmuştur. Ancak bu defa da bu dönem hikayeleri konu bakımından büyük bir ölçüde Bolşevik döneminin bilinen baskıları ve yönlendirmeleri sebebiyle bir hayli kısırır.

Y. Vezir'in bütün edebi eserlerinde yerine göre atasözleri, maniler, bayatılar sık sık kullanılmıştır. Kitapların tümü tarandığında küçük hacimli bir Azerbaycan şifahi edebiyatı ansiklopedisi çıkabilir:

". . Yaman günün ömrü az olar, uzun ayag zibil getirer,

Bu günün işini sabaha goyma,

Lalın dilini anası biler,

Daldan atılan daş topuğa değer,

Dinsizin öhdesinden imansız geler,

Palaza bürün elnen sürün,

Sürü ahsagsız olmaz,

Balıg başdan iylenir.

Kör ne ister iki göz, biri eyri biri düz,

Gız ağacı gaz ağacı, her yeten bir daş atar,

Yel gayadan ne aparar vs. "(Yıldırım, 2001:111-118; Azerbaycan Yurt Bilgisi, 1934, No. 5, s. 31).

Eserleri:

Arvadlarımızın Halı (Kiyevde tehsil alan müslüman talebeler karşısında okunmuş mühazirenin metni) Bakı, 1913.

Ayrılıq Axşamı, Bakı, 1971.

Azerbaycan Edebiyatına Bir Nezer, Erzurum, 1992, İstanbul, 1920.

Bir Cavanın Defteri. Hatireler. Bakı, 1966.

Cennetin Qebzi, Bakı, 1913, Hekayeler. Bakı, 1923; 1927; 1937; 1957.

Əli və Nino. Eserleri, 3 Cildde, C. I, Bakı, 1966; C. II, Bakı, 1976; C. III, Bakı, 1977.

Gelecek Seher, Bakı, 1934.

Heyat Sehifeleri, Bakı, 1913.

İki Hekaye: Ağ Puxaqda Qara Xal, Toy. Bakı, 1911.

İki Od Arasında :Tarixi roman.

Keçmişden Sehifeler, Bakı, 1926.

Litva Tatarlarının Tarixi Kırım, Ağmescid, 1919.

Melik Mehemmed (Xalq Ağzından Toplanmış Nağıl), Bakı, 1911.

Qan içinde, Bakı, 1968, Qızlar Bulağı. Azərbaycan Romanı Seriyasından, Bakı, 1987.

Qanlı Göz Yaşları. Arvadlarımızın Meişetinden, Bakı, 1913.

Qaranlıkdan İşığa, Bakı, 1931.

Qaynanın Oyunları. Hekayeler. Bakı, 1970.

Qazanc Yolunda, Bakı, 1930.

Qızlar Bulağı, Bakı, 1931, 1964, 1972.

Romanları, Bakı, 1968.

Seçilmiş Eserleri, Bakı, 1976.

Son Bahar. Hekayeler, Bakı, 1968.

Studentler, Kiyev təhsil illərinin müşahidələrindən doğan "Studentlər" romanı Çəmənzəminlinin ictimai fikir meydanında söylədiyi öz sözü, öz mülahizələri idi. Bakı, 1930.

Studentler. 1917-ci II, Bakı, 1935.

Un Coup D'oeil Sur La Litterature De V Azerbaidjan, Paris, 1922, Azərbaycan Edebiyyatına Bir Nezer, Paris, 1922, (Fransız Dilinde).

Üç Hekaye, Bakı, 1912.

Yaramaz, Bakı, 1934.

Yeddi Hekaye, Bakı, 1912.

Yusif Vəzirin Günlüklərindən:

1. Юношеская любовь (из дневника Юсифа Везира Чемаземинли) (усл)
2. Влияние женщин на меня (из дневника Ю. В. Чемаземинли) (усл.)
3. Оскорбленное самолюбие (из дневника Юсифа Везира Чемаземинли) (усл)
4. Кемал (рассказ)
5. Из письма М. Г. Везирову (усл)
6. Прощание с Ашгабадом (усл)
7. Источник для изучения личности М. Г. Везирова (из дневника Ю. В. Чемаземинли)(усл)
8. В Питере (из дневника Ю. В. Чемаземинли)(усл)

KAYNAKÇA

ABBASOV, İmran. (1998). Yusif Vezir Çemenzemimli Hayatı ve Yaratıcılığı Hakkında, 6, Bahar, 113-147.

ABDULLAYEV, Behlül. (1981). Yusuf Vezir Çemenzemimli ve Folklor, Bakü.

ADABIYYAT QAZETİ. (1937). Literature Newspaper, March 27.

AHUNDOVA, Meryem. (1981). Yusuf Vezir Çemenzemimli Bakü.

ATİLLA, Sevil İrevanlı. (2009). Yusuf Vezir Çemenzemimli'nin Hayatı Üzerine Bir Araştırma, S. Turansam : YIL:1, SAYI:1, KIŞ, s. 77-82.

AZERBAIJAN SOVET ANSİKLOPEDİSİ. (1998). Cilt:I. , Bahar, s. 113-147.

AZERBAIJAN YURT BİLGİSİ. (1934). No. 5, s. 31.

BİOGRAPHY: The Lives of Two Writers: Yusif Vazir Chamanzaminli and Lev Nussimbaum/Essad Bey, in Azerbaijan International, Vol. 15:2-4, p. 40.

BUNYADOV, Ziya. (1993). "Trial of Yusif Vazir Chamanzaminli, " in "Red Terror", Girmizi Terror, Azeri, Baku: Azernashr, pp. 199-204

CEFER, M. -GARAYEV, Y. - AĞAYEV, E. (1988). Sosyalist Realizmi Müasir Merhelede, Bakı: Elm.

CHAMANZAMİNLİ, YUSİF VAZİR. (1977). "My Life" in Works, Articles, Essays and Memoirs, Baku: Academy of Science, Vol. 3, pp. 312-319.

Created by Neevia Personal Converter trial version, [http://www. ne](http://www.ne)

ÇEMENZEMİNLİ, Yusuf. (1966). Eserler, Azerbaycan Bilim Akademisi Yayınları, 1. Cilt, Bakü, s. 316.

De Nombreuses Références Dans Les Journaux De Chamanzaminli Faisant Allusion Au Fait Qu'il Détestait Les Maths.

DURMUŞ, Mitat. (2002). Bolşevik İhtilâinden Sonraki Azerbaycan Sahası Türk Edebiyatında Şiir ve Poema Türü, Türkoloji, C. XV, S. 1, Ankara, s. 261-267.

EROL, Ali (2005). Modern Azerbaycan Edebiyatı'nın Dönemlere Göre Tasnifi Üzerine, Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi / Journal of Turkish World Studies, Cilt: V, Sayı 1, Sayfa: 53-57, İzmir, s. 53-57.

GANDİLOV, S. (ed.). (2000). Azerbaycan Tarixi, Çaşıoğlu Neşriyatı, Bakı.

MEMMEDOV, Karman. (1981). Yusuf Vazir Çemenzeminli, Bakü, İlm Naşnyati, s. 79-80.

Numerous References İn Chamanzaminli's Diaries Allude To The Fact That He Hated Math.

ORKHAN VAZİROV. (2007). About My Father Yusif Vazir Chamanzaminli, Baku, Nargiz, p. 51. En Azéri.

See "Life Experiences: 101 Reasons, Yusif Vazir Chamanzaminli as Core Writer of Ali and Nino, Azerbaijan International, Vol. 15:2-4, pp. 262-283.

Türk Ansiklopedisi (1978). Cilt: XXVII. , MEB. Ankara.

VAZİROV, Orkhan. (1997). "About My Father Yusif Vazir Chamanzaminli", Baku, Azerneshr, pp. 57-61. In Azeri.

YENİ AZERBAYCAN, 06. 03. 2004, s. 2.

YILDIRIM, İrfan Murat. (2001). Azerbaycan Modern Hikâye ve Romanına Halk Edebiyatı Tesirleri ve Yusuf Vezir Çemenzeminli, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, Cilt :8, Sayı:17, s. 111-118.

YUSUF VEZİR ÇEMENZEMİNLİ ESERLERİ. (1977). Cilt: III. , Bakü.

ЧЯМЯНЗЯМИНЛИ, Йусиф Вязир. (2004). Азярбайъан Милли Елмляр Академийасы, Мящяммяд Фцзули адына Ялйазмалар Институту, “БИЗ КИМИК?”, мягальяр, Бакы – Нурлан.

ЧЯМЯНЗЯМИНЛИ, Йусиф Вязир. (1993). Хариъи сийасятимиз. Б. , сящ. 34-35.

ЩЦММЯТЛИ, Шялаля. (2003). Йусиф Вязирин даща бир эизли имзасы. Филолоэийа мясяляляри, ЫВ, Бакы, с. 68-71.

ЯФЯНДИЙЕВ, Паша. (2011). Азярбайъан фольклорщнаслыбынын проблемляриВ. Бакы, «Елмвятящсил», 336 сящ.

<http://www.yagmurdergisi.com.tr/archives/konu/20-yuzyilin-baslarinda-azerbaycan8217da-siyasi-ve-edebi-durum>

<http://static.bsu.az/w8/Xeberler%20Jurnali/Humanitar%202005%201/52-57.pdf>, 17.06.2012

FOTOĞRAFLAR

Hukuk Öğrencisi, 1911

Bakü Realni Okulu

1905-1906 Annesi, Kız ve Erkek kardeşi ile